

§

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД У
БЕОГРАДУ
Гж бр. 9779/2018
01.02.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Јасне Беловић, председника већа, Јелене Стевановић и Весне Матковић, чланова већа, у парници тужиоца АА, чији је пуномоћник АБ, адвокат, против тужене Републике Србије, Министарство правде, Београд, ул.Немањина бр.22-26, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ул.Немањина бр.26, ради накнаде штете, одлучујући о жалбама тужиоца и тужене изјављеним против пресуде Вишег суда у Београду П бр.1096/2014 од 20.03.2018. године, у седници већа одржаној дана 01.02.2019. године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ, као неосноване, жалба тужиоца АА из Београда и тужене Републике Србије-Министарство правде и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П бр.1096/14 од 20.03.2018. године у ставу првом, другом, четвртном, петом и шестом изреке.

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Београду П бр.1096/14 од 20.03.2018. године, у ставу трећем, седмом и осмом изреке и у том делу предмет **СЕ ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, жалба тужиоца изјављена против става првог изреке Вишег суда у Београду П бр.1096/14 од 20.03.2018. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П бр.1096/2014 од 20.03.2018. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев па је тужена обавезана да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болове услед

неоснованог лишења слободe исплати износ од 1.050.000,00 динара са законском затезном каматом од 20.03.2018. године до исплате. Ставом другим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се тужена обавезе да му на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед неоснованог лишења слободe исплати износ од још 3.500.000,00 динара, преко досуђеног износа од 1.050.000,00 динара а до траженог износа од 4.600.000,00 динара са законском затезном каматом на тај износ од дана пресуђења до исплате. Ставом трећим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се тужена обавезе да му на име накнаде нематеријалне штете исплати: износ од 1.900.000,00 динара на име претрпљених психичких болова због умањења опште животне активности од 7 %, износ од 1.700.000,00 динара на име претрпљених физичких болова и износ од 1.900.000,00 динара на име претрпљеног страха, све са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате. Ставом четвртим изреке је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се тужена обавезе да му на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 1.000.000,00 динара на име психичких болова због развода брака са АА1 са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате. Ставом петим, шестим и седмим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се тужена обавезе да му на име накнаде материјалне штете исплати: износ од 2.500.000,00 динара на име изгубљене добити услед немогућности обављања посла увоза и продаје половних аутомобила, износ од 1.200.000,00 динара на име изгубљене добити услед умањења вредности аутомобила који су му одузети приликом хапшења и износ од 2.300.000,00 динара на име изгубљене добити услед немогућности давања приватних часова математике, све износе износе са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате. Ставом осмим изреке тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 137.250,00 динара.

Против наведене пресуде тужилац и тужена су благовремено изјавили жалбу из свих законских разлога, тужилац побијајући је у целисти, а тужена у ставу првом и осмом изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде у границама законских овлашћења из члана 386 ЗПП (Службени гласник РС” бр.72/11 са свим изменама и допунама) Апелациони суд у Београду је оценио да је жалба тужиоца делимично основана, а да жалба тужене није основана.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем МУП РС од 13.04.2010. године тужиоцу је одређено задржавање у трајању од 48 сати које се рачуна од 13.04.2010. године, ког дана је лишен слободe,. Решењем истражног судије Вишег суда у Београду Ки.бр.1691/10 од 15.04.2010. године тужиоцу је због постојања основане сумње да је извршио кривично дело изнуде из члана 214 став 3 у вези става 1 КЗ, на основу члана 142 став 1 тачка 2 и 3 ЗКП одређен притвор у трајању од најдуже месец дана, до 13.05.2010. године. По истом основу тужиоцу је притвор продужен решењем истог суда од 13.05.2010. године и трајао је све до 29.11.2010. године када је укинут. Правноснажном пресудом Вишег суда у Београду К бр.3475/2010 од 03.02.2012. године тужилац је ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело изнуде из члана 214 став 3 у вези става 1 КЗ. Током трајања притвора тужилац је боравио у нехуманим условима, у ћелији је био са људима који су оптужени за најтежа дела и који су га

константно малтретирани, а дана 10.07.2010. године је био и нападнут од стране двојице притвореника који су му нанели тешке телесне повреде последице којих су умањење животне активности, претрпљени физички болови и страх, интензитета и дужине трајања описаних у прибављеним налазима и мишљењима судских вештака ортопедске и неуропсихијатријске струке. У периоду који је претходио одређивању притвора тужилац је био у дугогодишњој вези са АА1 са којом се по изласку из притвора, дана 15.05.2011. године, венчао а дана 03.06.2013. године развео. Пре притварања је држао часове математике студентима и ђацима и по двочасу наплаћивао 20 евра. Приликом хапшења од тужиоца су одузета два аутомобила марке BMW која су му касније враћена и након чега их је он продао.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања правилно је закључио првостепени суд да тужиоцу у смислу одредбе чл. 560 Законика о кривичном поступку (Службени лист СРЈ бр. 70/01, (Службени лист СРЈ бр. 72/09), као лицу које је било у притвору, а које је ослобођено од оптужбе, припада право на накнаду штете због лишења слободе у периоду од 13.04.2010. године до 29.11.2010. године. Правилно је, стога, првостепени суд поступио када је, с обзиром на начин на који је чланом 200 ЗОО дефинисана нематеријална штета као штета настала на личним, неимовинским добрима, досудио накнаду штете претрпљене у виду душевних болова због повреде слободе и права тужиоца као јединственог вида штете који обухвата све штетне последице нематеријалне штете везане за његову личност тужиоца проистекле из неоснованог лишења слободе.

Неосновано се жалбама тужиоца и тужене оспорава висина тако досуђене накнаде. Наиме, накнада те штете се одмерава с обзиром на све објективне и субјективне околности, као што су дужина трајања лишења слободе односно боравка тужиоца у притвору, тежина и природа кривичног дела које му је стављено на терет, његова животна доб и ранији живот, односно неосуђиваност, углед који је уживао у својој животној и радној средини, однос те средине према њему после лишења слободе као и други чиниоци који утичу на природу, тежину и трајање душевних болова изазваних лишењем слободе. Тако одмерена накнада није цена бола који се трпи и не представља супституцију имовинских вредности уместо личних добара, односно не представља еквивалент бола који се трпи већ правичну накнаду према тежини трпљења која се цени према наведеним критеријумима.

И по оцени Апелационог суда досуђени износ од 1.050.000,00 динара представља правичан износ накнаде који тужиоцу припада за период у коме је неосновано провео у притвору (од 13.04.2010. године до 29.11.2010. године). Тај износ накнаде одмерен је правилним вредновањем поменутих критеријума а досуђење већег износа би било у супротности са циљем коме накнада треба да служи и погодовало би тежњама које су у супротности са њеном друштвеном сврхом (члан 200 ЗОО). Како је првостепени суд правилно определио период тужиоцевог боравка у притвору и како по оцени овог суда досуђени износ представља адекватну накнаду за такво неосновано притварање тужиоца без утицаја је жалбени навод да је првостепени суд у датим разлозима погрешно навео да је тужилац у притвору боравио 210 дана.

Правилно је првостепени суд одбио тужбени захтев за накнаду штете коју је према наводима тужиоца претрпео у виду психичких болова због развода брака који је

уследио као промена последица промене личности и фрустрација због времена проведеног у притвору. Психички бол представља један од видова нематеријалне штете чија накнада је законом призната у случајевима прописаним у одредби члана 200 ЗОО (због умањења животне активноти, наружености, повреде угледа, части, слободe или права личности, као и смрти блиског лица). Како околности на којима је наведени захтев заснован не указују на повреду права из члана 62 Устава РС, односно истог тог права прописаног Конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода нити на повреду било ког другог зајемченог права и како психички односно душевни бол због развода брака, сам за себе, не представља законом признати вид штете неосновано се жалбом тужиоца оспорава побијана пресуда у погледу одлуке о овом захтеву.

Према одредби члана 7 ЗПП странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтеве и да предложe доказе којима се утврђују те чињенице, а чињенице од којих зависи одлука о основаности захтева суд утврђује искључиво на основу предложених и изведених доказа. Исту обавезу странака прописује и одредба члана 228 ЗПП. Терет доказивања чињеница које су важне за доношење одлуке, односно за настанак или остварење права, сноси странка која тврди да има то право. Из тих разлога, ако суд на основу изведених доказа не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању те чињенице ће закључити применом правила о терету доказивања прописаним чланом 231 ЗПП.

У конкретном случају постављеним тужбеним захтевом тужилац тражи накнаду материјалне штете на име изгубљене добити коју је био спречен да оствари због немогућности обављања послова увоза и продаје половних аутомобила, као и штете услед умањења вредности аутомобила који су му одузети приликом хапшења, а који су након пуштања на слободу продати по знатно нижој цени. Стога је сагласно наведеним одредбама ЗПП био дужан да предлагањем адекватних доказа омогући поуздано утврђење релевантних чињеница, односно докаже своје тврдње у погледу постојања штете, њеног обима и висине, као и постојања везе између означеног узрока (притварања код изгубљене добити и штетне радње припадника органа тужене код умањене вредности одузетих аутомобила) и настале последице. Докази које је тужилац предложио и које је првостепени суд извео не упућују на поуздан закључак о постојању наведених битних чињеница, заправо не поткрепљују тврдње да се тужилац бавио увозом и продајом аутомобила у виду привредне делатности и да је пре притварања остваривао добит по том основу, као ни да је дошло до умањења вредности одузетих аутомобила те да је до тога дошло због противправног поступања лица за које одговара тужена. Код таквог стања ствари, првостепени суд је правилно поступио када је позивајући се на правило о терету доказивања одбио тужбени захтев и у наведеном делу. Закључак о изостанку адекватних доказа и утврђењу релевантних чињеница није оспорен жалбом тужиоца па ни одлука заснована на том закључку жалбом тужиоца није могла бити доведена у сумњу.

Како у погледу одлуке о наведеним захтевима тужиоца у првостепеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1-3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које Апелациони суд пази по службеној дужности, применом одредбе члана 390 ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке ове пресуде.

Основано се, међутим, жалбом тужиоца оспорава правилност побијане пресуде

у преосталом делу.

Према разлозима побијане пресуде потраживање накнаде нематеријалне штете на име претрпљених психичких болова због умањења животне активности, претрпљених физичких болова и претрпљеног страха, као последица повреде коју је тужилац задобио дана 10.07.2010. године је застарело, јер је од тог дана до подношења захтева за накнаду штете туженој дана 24.10.2013. године протекао законом прописани рок од три године, због чега је тужбени захтев за накнаду тако претрпљене штете применом одредбе члана 376 став 1 ЗОО одбијен. Захтев тужиоца за накнаду материјалне штете настале због немогућности тужиоца да даје приватне часове математике првостепени суд је одбио јер, иако је утврђено да је на тај начин тужилац остваривао приход, у одсуству одговарајућег доказа није било могуће утврдити висину тако неостварене добити.

Оваква одлука првостепеног суда се за сада не може прихватити, јер је у погледу одлуке о наведеним захтевима учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП, на постојање које се жалбом тужиоца основано указује. Наиме, побијана пресуда има недостатака због којих се не може испитати, с обзиром да нису дати разлози о битним чињеницама, а они који су дати су нејасни и недовољни да би оправдали правно становиште на коме је побијана пресуда у наведеном делу заснована.

Правилан је став првостепеног суда да застарелост накнаде утужене нематеријалне штете треба ценити у складу са одредбом члана 376 ЗОО. Супротно схватању тужиоца нема места примени привилегованог рока из члана 377 ЗОО. Том законском одредбом прописан је изузетак од општег правила о роковима застарелости потраживања накнаде штете и зато га је потребно уско тумачити. Њоме је, наиме, појачана грађанскоправна одговорност кривично одговорног лица, па се примењује према одговорном лицу, штетнику и оном ко одговара за њега. Штета чију накнаду тужилац потражује је настала као последица повреда које су тужиоцу нанели други притвореници против којих је, како тужилац наводи у току кривични поступак. Тужена не одговара за радње тих лица и основ њене одговорности за накнаду тако настале штете је у пропусту у надзору над притвореницима, дакле пропусту радника њеног органа и за чију штетну радњу она одговара. Из тог разлога кривична одговорност лица које су тужиоцу нанела повреду, а за које тужена не одговара, не може бити основ примене одредбе члана 377 ЗОО према туженој.

Међутим, правилна примена одредбе члана 376 ЗОО подразумева да у случају потраживања накнаде нематеријалне штете рок застарелости почиње да тече од оног дана када су поједини видови добили облик коначног стања. Наиме, сазнање за штету подразумева и обим штете који се утврђује са моментом када је консолидовано стање по сваком од видова претрпљене штете. Из овога следи да када се ради о накнади штете по основу физичких болова застарелост тече од дана када су престали континуирани физички болови у односу на њихово трајање од дана штетног догађаја, код претрпљеног страха од дана када је тужилац престао да трпи континуирани страх, а код претрпљених душевних болова због умањења животне активности застарелост тече од дана када је болест попримила облик коначног стања. Нејасно је, јер за то нису дати разлози, због чега првостепени суд по сваком од видова штете чија се накнада тражи

рок застарелости рачуна од дана када се штетни догађај одиграо, а не од сазнања за штету онако како је то прописано одредбом члана 376 став 1 ЗОО.

Нејасни су и разлози због којих је одбијен захтев за накнаду материјалне штете у висини добити коју је давањем часова математике тужилац могао остварити да није био у притвору. Првостепени суд је, како је образложио, из исказа саслушаних сведока утврдио да је тужилац давао такве часове и да је по том основу остваривао приход. Како су сведоци којима је суд поклонио веру у својим исказима наводили број ђака, број часова и њихову цену не може се прихватити закључак да изведени докази не дају довољно основа за закључак о висини прихода које је тужилац могао остварити у периоду боравка у притвору, са чим у вези нису јасни разлози о примени правила о терету доказивања. Евентуалне нејасноће и непрецизности у тим исказима, а којима се заправо образлаже примена правила о терету доказивања (у којим месецима су ђаци узимали часове, да ли сваког месеца током школске године, или током распуста, да ли је 20 евра цена часа или двочаса и сл.) могле су се избећи детаљним саслушањем истих сведока, што би евентуално омогућило и утврђење чињеница које се тичу висине прихода које је тужилац на наведени начин могао остварити.

Нејасни разлози и изостанак разлога о битним чињеницама представља недостатак због кога се не може испитати правилност побијане пресуде, која је због тако учињене битне повреде морала бити укинута.

У поновном поступку првостепени суд ће отклонити наведену битну повреду тако што ће поновном оценом изведених доказа и разјашњењем околности на које је као на значајне овом одлуком указано поново ценити приговор туженог за сваки од утужених видова штете понаособ. Такође ће поновном оценом или поновним саслушањем сведока, а тек онда и по потреби применом правила о терету доказивања, допунити чињенично стање утврђењем чињеница битних за одлуку о захтеву за накнаду штете у висини добити коју је давањем часова математике тужилац могао остварити. Пошто поступи по изнетом, првостепени суд ће на бази правилног и потпуно утврђеног чињеничног стања, правилном применом материјалног права, одлучити о захтевима за накнаду штете у погледу којих је побијана пресуда укинута, дајући за одлуку коју донесе јасне и довољне разлоге.

Из изложених разлога, применом одредбе члана 391 став 1 ЗПП, одлучено је као у ставу трећем изреке ове одлуке. Укинута је, у складу са одредбом члана 165 ЗПП и одлука о трошковима поступка јер зависи од коначног исхода спора.

Како је жалба тужиоца изјављена против побијане пресуде у целости, па и у делу у коме је успео, у том делу је применом одредбе члана 387 став 1 тачка 1 у вези члана 378 став 3 ЗПП, одлучено као у ставу другом изреке.

Председник већа-судија
Јасна Беловић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић

